

Opettajalle

TAVOITE

- Oppilas oppii puutarhojemme tavallisimmat kasvit ja eläimet ja ymmärtää puutarhan ravintoketjun.

TAUSTATIETOA JA VINKKEJÄ

- Katselkaa, tutkikaa ja maistelkaa erilaisia vihanneksia, juureksia ja hedelmiä. Sivun 15 tehtävässä rakennetaan yksinkertainen kasvihuone. Puoliksi leikatut juurekset alkavat kasvattaa maan yläpuolista osaansa uudestaan, kun niitä pidetään vähintään parin päivän ajan muovilla peitetyllä lautasella, jossa on vettä. Keskustelkaa valon ja veden merkityksestä kasvulle.
- Voitte liittää sivulla 17 esitellyn kreikkalaisen tsatsiki-kurkkusalaatin valmistamisen vaihtoehtoisesti myös maantiedon opiskeluun luvussa 4 (s. 112, Etelä-Eurooppa).
- **Mitä omenoilla voi tehdä?**
Mustarastaiden voi olla vaikeaa löytää ruokaa talvella, kun maa on jäässä ja hyönteiset ovat kadonneet. Ne eivät nirsoile omenalajikkeiden suhteen eivätkä myöskään välitä, vaikka omenat olisivat menneet jo hieman huonoiksi. Myös fasaanit syövät mielellään omenoita talvella. Laittakaa pieniä omenapaloja niille paikkoihin, joihin hiiret tai rotat eivät pääse.

Omenaleimasin

1. *Leikatkaa omena pystysuuntaan kahtia kannasta vastakkaisella puolella oleviin pikkulehtiin asti.*
2. *Kuivattakaa omenan puolikkaat ja maalatkaa ne vesiväreillä. Sitten voitte painaa omia kuvakortteja!*
3. *Jos leikkaatte omenan toiseen suuntaan, saatte tähtikuvion, jolla voitte myös tehdä hyvännäköisiä painokuvia.*

Leikkejä – omena narussa:

1. *Anna yksi omena jokaiselle kilpailijalle.*
2. *Kiinnitä omenan kantaan naru ja ripusta omena roikkumaan esimerkiksi oksaan tai oven yläkarmiin. Narun täytyy olla niin pitkä, että omena roikkuu lasten kasvojen korkeudella.*
3. *Kilpailijoiden täytyy pitää kätet selän takana.*
4. *Oppilaiden on tarkoitus saada omena kiinni suullaan ja syödä se!*

Oppimateriaalikeskus Opike
Viljatie 4 C, 00700 Helsinki
puh. (09) 3480 9350, fax (09) 351 3975
s-posti: opike@kvl.fi
www.opike.fi
www.kehitysvammaliitto.fi

Alkuperäinen ruotsinkielinen käsikirjoitus
Soklart, Biologi och geografi
© Maria Sjöblom ja Lärumsförlaget 2007
Käännös: Eeva-Liisa Nyqvist
Suomenkielinen toimitus: Sakari Kilkki
Selkokielen tarkistus: Henna Kara
Kuvitus: Antti Ollikainen
Taitto: Birgit Tulla

© Kehitysvammaliitto ry, 2013
ISBN 978-951-580-558-4

Kopiointiehdot

Tämän materiaalin digitaalinen jakaminen (esimerkiksi tiedostona sähköpostilla tai oppilaitoksen omassa verkkoympäristössä) on kielletty.
Oppilaan sivuja voi tulostaa ja kopioida manuaalisesti.

PUUTARHA

Puutarhasta on hyötyä ja iloa
Puutarhan omenapuut
Puutarhan hyönteisiä
Puutarhan nisäkkäitä
Puutarhan marjoja
Puutarhan muita ruokakasveja
Puutarhan rikkaruohot
Puutarhan hajottaja
Puutarhan lintuja
Puutarhan ravintoketju

Puutarhasta on hyötyä ja iloa

Monet ihmiset kasvattavat mielellään erilaisia kasveja puutarhassa.

Marjapensaat, vihannekset, juurekset ja hedelmäpuut ovat suosittuja puutarhakasveja.

On myös tavallista, että puutarhoissa kasvatetaan kukkia.

Puutarhojen kukat houkuttelevat hyönteisiä.

Perhoset ja kimalaiset lentävät kukasta kukkaan ja keräävät **mettä**.

Mesi on kukan makeaa nestettä, josta hyönteiset pitävät.

Linnut tuovat elämää puutarhaan.

Ne ovat hyödyllisiä, sillä ne syövät toukkia ja tuhohyönteisiä.

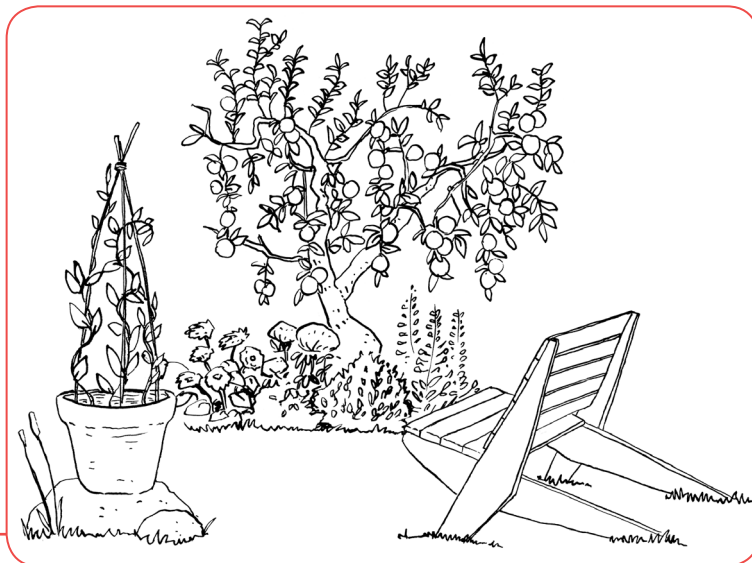
Jotkut linnut voivat syödä puutarhan marjoja.

Pensaiden luo kannattaa silloin asettaa **linnunpelättimiä**.

Esimerkiksi keppiin kiinnitetty vanha CD-levy voi karkottaa linnut tehokkaasti.

Ihmiset laittavat usein linnunpönttöjä puutarhaan.

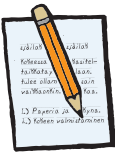
Se tarkoittaa, että linnut ovat tervetulleita.

Tehtävä:

Piirrä, kirjoita tai kerro.

Mitä sinä tekisit mieluiten puutarhassa?

Puutarhan omenapuut

Omenapuu on tavallisin hedelmäpuu Suomessa. Omenoita kasvaa kaikkialla Suomessa paitsi Lapissa.

Omenapuut kukkivat kesäkuun alussa. Kauniilla ilmalla puut ovat täynnä hyönteisiä. Kukkien tuoksu houkuttelee hyönteisiä omenapuiden luo. Hyönteiset etsivät mettä ja **pölyttävät** samalla omenan kukat. Kasvi lisääntyy pölyttymällä, kun hyönteinen kuljettaa siitepölyä kukasta toiseen kukkaan.

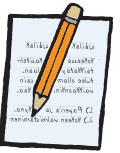

Mehiläinen pölyttää omenan kukan.

Ensimmäiset omenat kypsyvät elokuussa. Voit syödä omenoita sellaisenaan, hillona tai omenapiirakassa.

Omenapuu voi elää vanhaksi, jopa kaksi kertaa niin vanhaksi kuin ihminen.

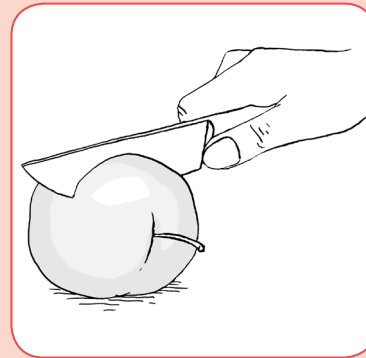
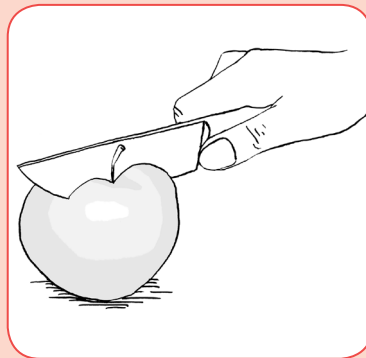
Tehtävä:

1. Ota selvää,
minkä nimisiä omenalajikkeita
Suomessa kasvaa.
Käytä apunasi kasvikirjoja,
keittokirjoja tai nettiä.
Voitte myös käydä yhdessä ostoksilla
kaupan hedelmäosastolla.

Vertaile omenalajikkeita:

- Miltä omenat näyttävät?
- Miltä ne maistuvat?

2. Tarvitset kaksi omenaa.
Leikkaa toinen omena kahtia pystysuuntaan
ja toinen poikittain.
Piirrä vihkoosi, miltä omena näyttää sisältä.

3. Mitä tapahtuu, jos halkaiset omenan,
mutta et syö sitä heti?
4. Miksi on tapana sanoa:
”Omena päivässä pitää lääkärin loitolla”?

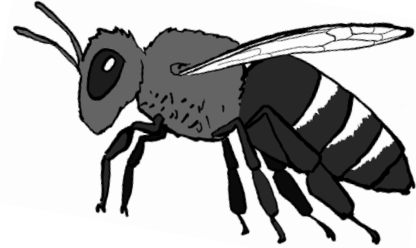

Puutarhan hyönteisiä

Mehiläinen

Kun omenapuut kukkivat,
mehiläiset ja muut hyönteiset ovat kiireisiä.
Ne etsivät kukista mettä.
Mehiläiset tekevät medestä hunajaa.

Mehiläinen on hyödyllinen eläin
omenapuun lisääntymisessä.
Kun mehiläinen etsii kukista mettä,
sen karvaisiin jalkoihin ja ruumiiseen
tarttuu siitepölyhiukkasia.
Siitepöly kulkeutuu
mehiläisen mukana kukkien **heteistä emiin**.
Tätä kutsutaan pölytykseksi.
Pölytyksessä syntyy uusia omenapuun siemeniä.
Pölytys voi tapahtua myös tuulen, veden
tai lintujen avulla.

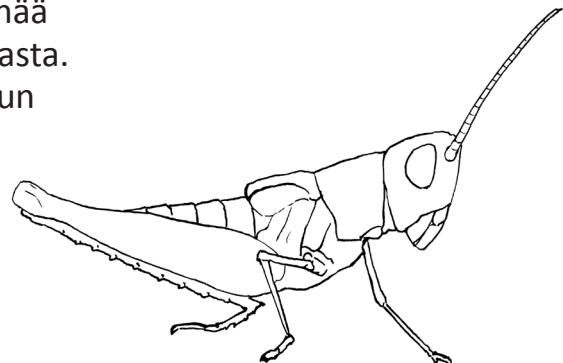
Heinäsiirkka

Heinäsiirkka on hyönteinen,
jolla on suuret ja vahvat takajalat.
Niiden ansiosta se voi hypätä pitkälle.
Jos kosketat heinäsiirran takaruumista,
se hyppää pitkän hypyn.

Heinäsiirkka on aktiivinen päivällä.
Voit nähdä sen istumassa ruohonkorrella
tai puutarhan kasvien päällä.
Se syö kasvien mehua
ja kasvin osia.

Saatat joskus kuulla outoa sirinää
ruohikosta, niityltä tai tienlaidasta.
Tämä erikoinen ääni kuuluu, kun
heinäsiirkka hieroo siipiään
takajalkojaan vasten.

Heinäsiirran sukulainen
hepokatti on aktiivinen yöllä.
Se on lihansyöjä.

Tehtävä:

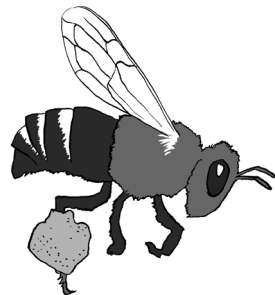
Yhdistä väittämä ja kuva.

Väittämä

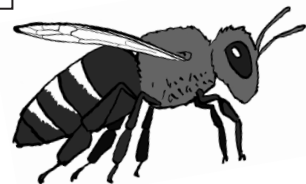
1. Mehiläinen on hyönteinen, jolla on pää, keskiruumis, takaruumis, kolme paria jalkoja ja tuntosarvet.
2. Mehiläiset tekevät pesän esimerkiksi katon alle.
3. Mehiläinen lentää kukasta kukkaan ja kerää mettä sekä siitepölyä.
4. Kun mehiläinen on kerännyt meden, se lentää takaisin mehiläispesään.
5. Mehiläinen valmistaa medestä hunajaa pesän vahakennoihin.

Kuva

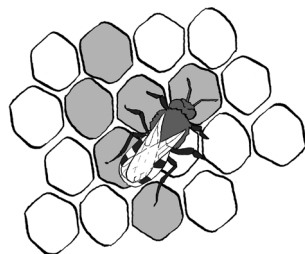
A

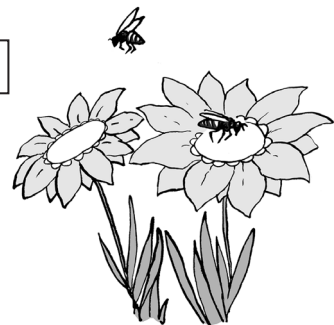
B

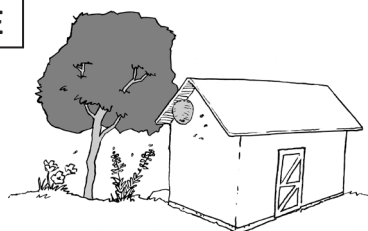
C

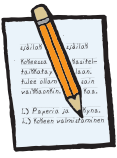

D

E

Puutarhan nisäkkäitä

Lepakko

Lepakko on pieni nisäkäs,
joka lentää yöllä.

Se päästelee suustaan ja nenästään
hyvin korkeita ääniä.

Ääni on niin korkea,
että ihmiset eivät voi kuulla sitä.

Kun ääni osuu johonkin,
se palaa kaikuna lepakon luo.

Tämä auttaa lepakkoa
suunnistamaan pimeässä
ja väistämään esteitä.

Lepakot syövät puutarhan
hyönteisiä ja yöperhosia.

Päivällä lepakot nukkuvat
ylösalaisin pää siipien alla.
Lepakot talvehtivat syvässä unessa.
Ne roikkuvat silloinkin ylösalaisin
pää siipien alla.

Tehtävä:

Työskennelkää pareittain.
Sopikaa, kumpi teistä peittää silmät.
Silmien peittämiseen
voi käyttää esimerkiksi kaulahuivia.

Menkää seisomaan eri puolille huonetta.
Toinen päästelee suustaan pieniä ääniä.
Toinen yrittää löytää
silmät sidottuina parinsa luo.

Puutarhan marjoja

Pensasmarjat

Useimmissa puutarhoissa on marjapensaita.

Mustat viinimarjat, punaiset viinimarjat, karviaismarjat, vadelmat ja mansikat sisältävät tärkeitä vitamiineja.

Marjat ovat hyvää syötävää sellaisenaan.

Niistä voi tehdä myös hilloa tai mehua.

Viinimarjat ja karviaismarjat kasvavat monivuotisissa pensaissa.

Vadelmapensas on kaksivuotinen.

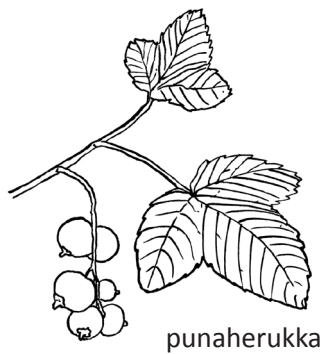
Ensimmäisenä vuonna pensas kasvaa,

toisena vuonna se kukkii ja tuottaa marjoja.

Mustan viinimarjan toinen nimi on mustaherukka.

Punaista viinimarjaa kutsutaan punaherukaksi.

Puutarhassa voi kasvattaa myös valkoherukkaa.

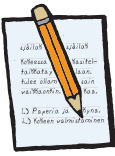

Tehtävä:

Keskustelkaa!

1. Tutki mansikoita, vadelmia tai viinimarjoja.
Kuinka paljon löydät siemeniä?
Missä siemenet ovat?
2. Väritä marjat ja lehdet.

Tutki!

Mansikka

Mansikka on puutarhojen tavallisin marja.
Se pitää lämmöstä
ja auringonvalosta.
Kun mansikka on kypsä,
se on punainen ja tuoksuu hyvältä.

Kumpi on metsämansikka?
Mistä voit päätellä sen?

Mansikoissa on paljon siemeniä.
Kestää kauan, ennen kuin siemenestä
on kasvanut uusi taimi.

Mansikantaimista kasvaa rönsyjä.
Niistä tulee uusia taimia,
joita voi istuttaa maahan.

Puutarhamansikka on sukua metsämansikalle.
Ne ovat melko samanmakuisia.
Metsämansikan marja on pienempi.
On myös olemassa valkoisia mansikoita.
Niitä voivat syödä myös henkilöt,
jotka ovat allergisia mansikoille.

Marjarahka (4–6 henkilölle)

Tarvitset:

1 purkki rahkaa (2 desilitraa)
2 desilitraa (dl) kermaa
1 teelusikka (tl) vaniljasokeria
½ desilitraa (dl) sokeria
2–4 desilitraa (dl) marjoja
(viinimarjoja, vadelmia,
mustikoita tai mansikoita)

1. Kaada kerma astiaan.
2. Vatkaa kerma vaahdoksi.
3. Lisää rahka, sokeri ja vaniljasokeri.
Sekoita.
4. Lisää marjat ja sekoita.
Säästä vähän marjoja koristeeksi.
5. Laita marjarahka jääkaappiin.
Syö rahka välipalana tai jälkiruokana.

astia

mitta

kerma

rahka

vaniljasokeri

sokeri

marjoja

Puutarhan muita ruokakasveja

Puutarhassa kasvatetaan usein **vihanneksia** ja **juureksia**.
Ne sisältävät vitamiineja
ja hyödyllisiä kuituja.
Kuidut ovat hyväksi vatsalle ja suolistolle.

Tavallisimpia puutarhan vihanneksia ovat
salaatti, ruohosipuli ja tilli.
Tilliä ja persiljaa sanotaan **mausteyrteiksi**.
Ne antavat ruoalle makua ja väriä.
Juureksista tutuimpia ovat porkkana ja peruna.

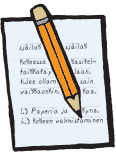
Ihminen syö eri osia vihanneksista ja juureksista.
Salaatin, kaalin ja tillin syötävä osa on **lehti**.
Porkkanasta, punajuuresta ja lantusta syödään **juuri**.
Perunan syötävää osaa sanotaan **mukulaksi**.
Kukkakaalista ja parsakaalista syödään **kukinto**.
Tomaatin, kurkun ja paprikan
syötävä osa on **hedelmä**.

Syö välipalaksi hedelmä tai porkkana.
Se on hyvää, helppoa ja terveellistä.

Tehtävä:

Onko kasvin syötävä osa juuri, lehti vai hedelmä?
Merkitse rastilla.

	juuri	lehti	hedelmä
salaatti	☐	☐	☐
porkkana	☐	☐	☐
kurkku	☐	☐	☐
peruna	☐	☐	☐
tilli	☐	☐	☐
ruohosipuli	☐	☐	☐

Lehtisalaatti

Lehtisalaatin lehdet ovat yleensä vihreät.

On myös punertavaa
ja ruskeaa lehtisalaattia.

Salaattilajit eroavat toisistaan myös sen mukaan,
minkä muotoisia lehdet ovat.

Lehtisalaattia syödään voileivän päällä
tai salaattiannoksessa.

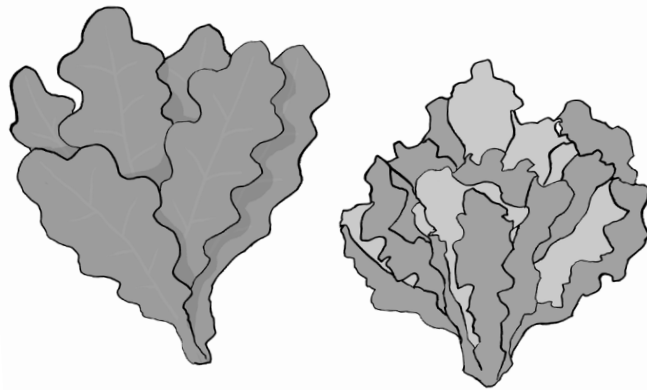
Salaattiannoksessa on usein
monia eri vihanneksia.

Mitä vihanneksia on sinun lempisalaatissasi?

Vihanneksissa on myös paljon vettä.

Ne kuitenkin kuivettuvat helposti.

Lehtisalaatti täytyy säilyttää
muovipussissa tai kannellisessa purkissa,
muuten se nahistuu.

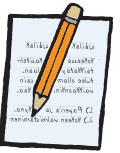
Keskustelkaa!

Tehtävä:

Tutki!

Voiko salaatti tulla surulliseksi?

1. Jätä salaatinlehtiä pöydälle.
Laita muutama salaatinlehti
muovipussissa jääkaappiin.
Vertaile salaatin lehtiä
pari tuntia myöhemmin.
Huomaatko eron?
2. Miettikää yhdessä,
mistä syystä näin tapahtuu.

Sipulikasveja

Sipulikasveja käytetään sekä mausteena että vihanneksina.

On olemassa erilaisia sipulikasveja, joista tavallisin on keltasipuli.

Muita sipulikasveja ovat valkosipuli, purjosipuli, punasipuli, hillosipuli ja ruohosipuli.

Sanotaan, että sipuli on terveellistä, varsinkin valkosipuli.

Voit esimerkiksi torjua flunssan oireita sekoittamalla valkosipulia ja hunajaa kuumaan juomaan.

Tutki!

Tehtävä:

1. Tarvitset keltasipulin.

Leikkaa sipuli pystysuunnassa kahtia.

Miltä se näyttää sisältäpäin?

Mitä näet?

Piirrä sipulinpuolikas.

2. Kun on oikein kylmää, täytyy pukeutua kuin sipuli.
Mitä se tarkoittaa?

Porkkana

Porkkana on juures,
jota kasvatetaan paljon Suomessa.

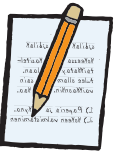
Porkkanansiemenet kylvetään multaan
riveihin syksyllä tai keväällä.
Porkkanariviä **kitketään** ja **harvennetaan**,
kun porkkanansiemenet ovat itäneet.
Kitkeminen tarkoittaa, että porkkanoiden
joukossa kasvavat rikkaruohot poistetaan.
Harventaminen tarkoittaa, että ne porkkanat,
joita ei haluta jättää penkkiin, otetaan pois.
Näin penkissä olevat porkkanat mahtuvat
kasvamaan paremmin.

Porkkanoista voi tehdä monenlaista ruokaa.
Niitä käytetään usein keitoissa,
pataruuissa ja wokkiannoksissa.
Leivonnassa porkkanaa voi lisätä raasteena
leivän tai kakun taikinaan.

Porkkanasta voi tehdä myös mehua.
Raaka porkkana on hyvää sellaisenaan.

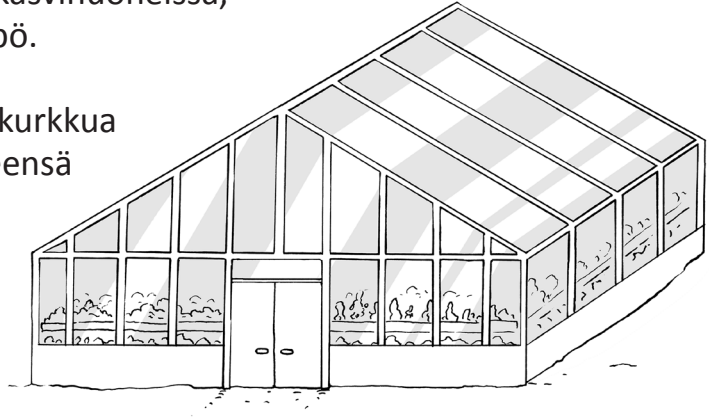
Onko kuvassa kyseessä
kitkeminen vai harventaminen?

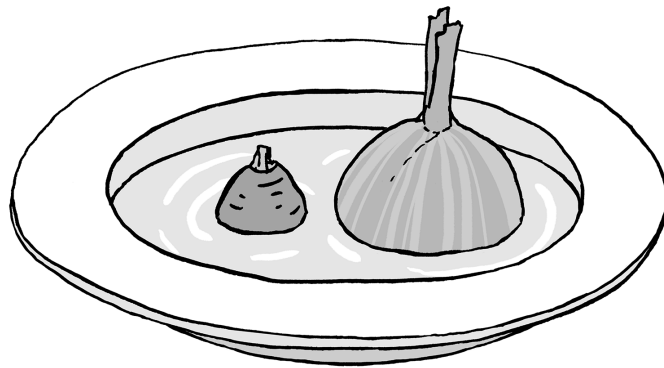
Kasvihuone

Monet kasvit ovat peräisin maista, joissa sää on lämpimämpi kuin Suomessa. Tällaiset kasvit eivät kasva ja tuota satoa ulkona meidän puutarhoissamme. Siksi niitä kasvatetaan kasvihuoneissa, joissa on tasainen lämpö.

Tomaattia, paprikaa ja kurkkua viljellään Suomessa yleensä kasvihuoneissa. Tomaatti sekä paprika tulevat alun perin Etelä-Amerikasta ja kurkku Intiasta.

Kasvihuoneissa viljellään myös talvella. Kasvihuoneviljely kuluttaa paljon energiaa, koska kasvit tarvitsevat valoa ja lämpöä.

Tutki!

Tehtävä:

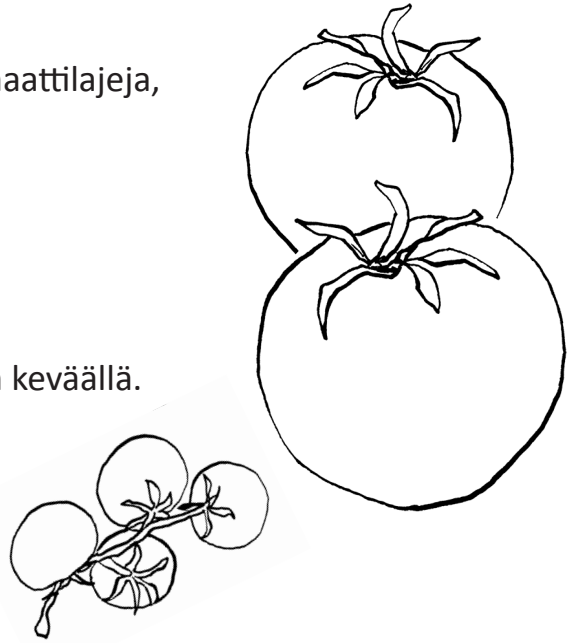
Tarvitset porkkanan ja sipulin.
Leikkaa porkkana ja sipuli poikittain halki.
Laita vettä lautaselle.
Aseta porkkanan ja sipulin yläosat lautaselle kuvan mukaan.
Laita astia muovipussiin.
Seuraa parin päivän ajan, mitä tapahtuu.

Tomaatti

Ruokakaupoissa myydään monia tomaattilajeja, kuten suuria pihvitomaatteja ja pieniä kirsikkatomaatteja. Tomaattia syödään salaateissa ja voileivän päällä. Lisäksi sitä käytetään ketsupissa.

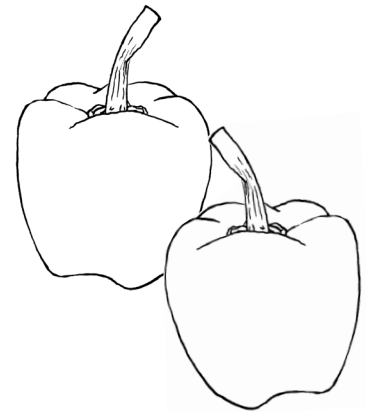
Tomaatin siemenet kylvetään aikaisin keväällä. Kun siemenistä alkaa kasvaa taimi, se viedään kasvihuoneeseen. Tomaatin taimi on köynnöskasvi. Se täytyy sitoa kiinni tukipuihin, jotta se ei katkeaisi.

Paprika

Paprikoita on monen värisiä. Punaisen paprikan maku on miesto, ja vihreän paprikan maku on voimakkaampi.

Paprika sisältää paljon C-vitamiinia.

Kurkku

Kurkku sisältää enimmäkseen vettä. Vihreä kasvihuonekurkku on tavallisin kurkkulajike Suomessa. Kurkku on hyvää voileivän päällä ja salaateissa.

Tee vihkoon!

Tehtävä:

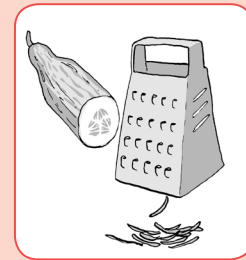
1. Väritä kuvan vihannekset.
2. Olet ehkä nähnyt ruokakaupassa erilaisia paprikoita. Piirrä ja väritä eri paprikalajeja.

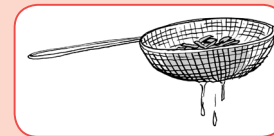
Tsatsiki – kreikkalainen kurkkusalaatti

Tarvitset:

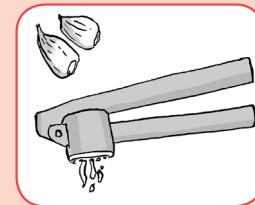
kulhon, raastimen, siivilän ja lusikan
2–3 desilitraa (dl) luonnonjogurttia,
mieluiten kreikkalaista tai turkkilaista jogurttia
1 kurkku
2 teelusikkaa (tl) suolaa
2 valkosipulinkynsiä ja valkosipulinpuristimen
1 teelusikallinen (tl) hunajaa
1 ruokalusikallinen (rkl) oliiviöljyä

1. Raasta kurkku karkeaksi raasteeksi ja kaada raaste kulhoon.
2. Sirottele päälle suolaa ja anna kurkkuraasteen seistä 10 minuuttia.
3. Purista neste pois kurkusta siivilän läpi. Kaada kurkkuraaste takaisin kulhoon.

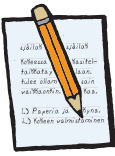
4. Purista valkosipulinkynnet kurkkuraasteeseen.

5. Kaada kulhoon jogurtti.
6. Lisää oliiviöljyä ja hunajaa.
7. Sekoita lusikalla.
8. Laita kulho kylmään.

Tsatsikia voi syödä liharuuan lisukkeena tai leivän päällä.

Puutarhan rikkaruohot

Rikkaruohoksi sanotaan kasveja, jotka kasvavat paikoissa, joihin niitä ei haluta. Tällaisia paikkoja voivat olla pellot ja puutarhat ja kukkapenkit. Rikkaruohot voivat olla kauniita, mutta ne vievät tilaa ja ravintoa viljelyskasveilta.

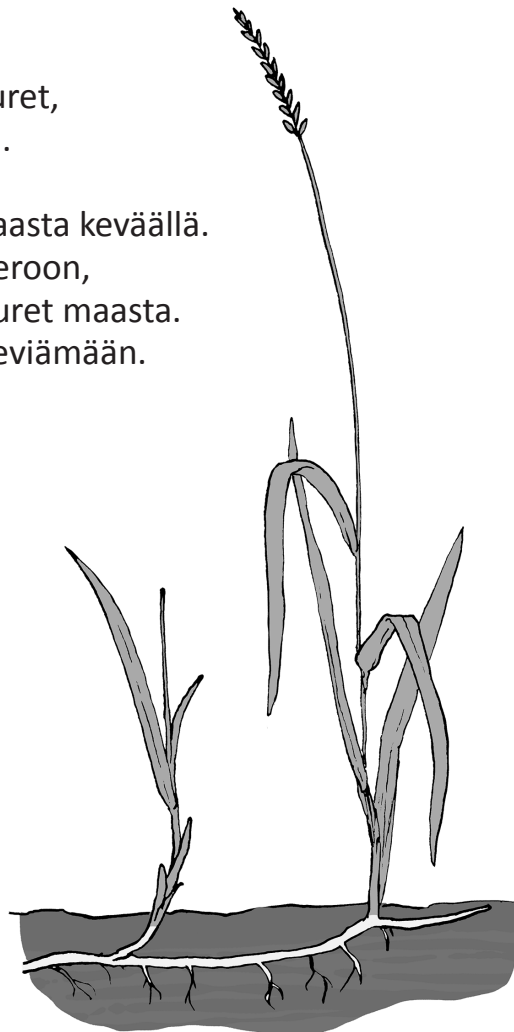
Pihatähtimö

Pihatähtimö on yleinen koko Suomessa. Se pystyy kasvamaan melkein missä vain. Pihatähtimö kasvaa maata pitkin ja leviää helposti. On tärkeää, että pihatähtimöt kitketään pois ennen kuin sen siemenet kypsyvät.

Juolavehnä

Juolavehnä on ruohokasvi. Sillä on pitkät, valkoiset juuret, jotka yltävät kauas kasvista. Juuret talvehtivat, ja uusi juolavehnä nousee maasta keväällä. Kun haluaa juolavehnästä eroon, on tärkeää kaivaa kaikki juuret maasta. Näin juolavehnä ei pääse leviämään.

Juolavehnällä on pitkät juuret.

Puutarhan hajottaja

Kastemato

Kastemato on tärkeä eläin puutarhassa.

Kastemato pöyhii maata,

kun se kaivaa käytäviään.

Kasvit voivat hyvin kuohkeassa maassa,

sillä niiden juuret saavat silloin

paremmin happea.

Kastemato myös kuljettaa lehtiä ja kasvinosia

maan alle sekä syö niitä.

Kun kasvinosat tulevat ulos kastemadosta,

kasvimaahan syntyy hyvää multaa.

Sateen jälkeen voi nähdä paljon kastematoja.

Kastemato voi silloin ryömiä

kostean maan pinnalla ilman,

että aurinko kuivattaa sen.

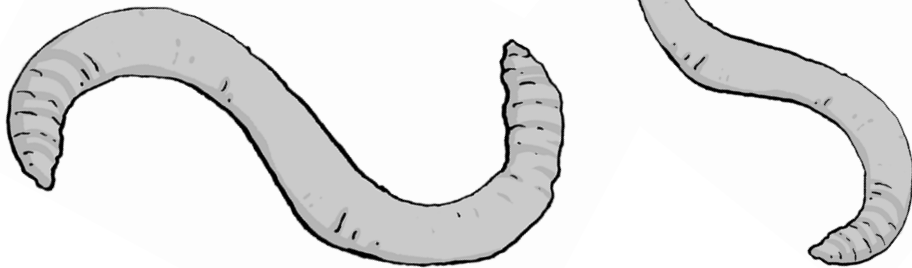
Kastemato on **kaksineuvoinen**.

Se tarkoittaa, että eläin on

yhtä aikaa sekä naaras että uros.

Kastemato on tärkeää ravintoa rastaille

ja muille puutarhan linnuille.

Tutki!

Tehtävä:

Kastematoja on jännittävää tutkia

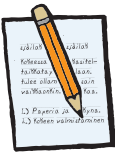
luupin ja suurennuslasin avulla.

Muista kuitenkin kastella matoja välillä,

äläkä pidä niitä esimerkiksi pöydällä liian kauan.

Päästä sitten kastemadot

vapaaksi puutarhaan.

Puutarhan lintuja

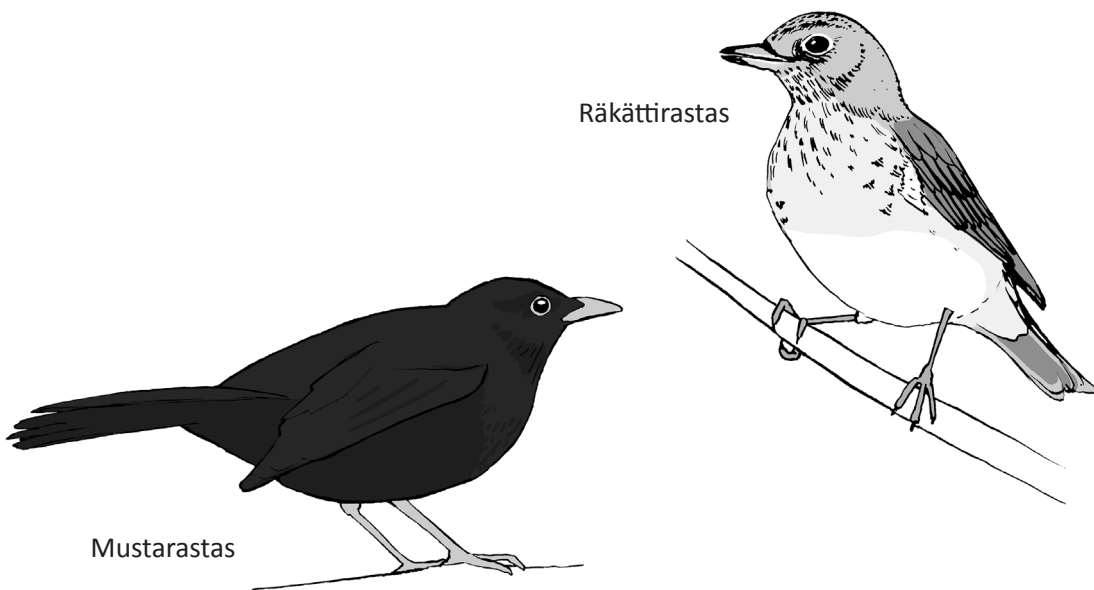
Räkättirastas on Suomen tavallisin rastas.

Se on ruskeankirjava
ja etsii ruokaa nurmikolta.

Se juoksee ja kuuntelee,
kuinka madot liikkuvat.

Räkättirastas syö mieluiten kastematoja,
mutta myös hyönteisiä ja hämähäkkejä.

Syksyllä ja talvella räkättirastaan lempiruokaa
ovat pihlajanmarjat, viinimarjat ja omenat,
jotka ovat jääneet puihin ja pensasiin.

Myös **mustarastas** on hyvin yleinen rastas Suomessa.

Mustarastaskoiraan tunnistaa
mustasta höyhenpiteestä ja keltaisesta nokasta.

Sillä on lisäksi keltaiset renkaat
silmien ympärillä.

Naaraspuolinen mustarastas on ruskea.

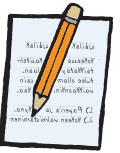
Myös rengas silmän ympärillä on ruskea.

Mustarastas liikkuu maassa
tasajalkaa hyppien.

Mustarastas syö siemeniä, marjoja,
matoja ja hyönteisiä.

Mustarastaan laulu kuuluu iltahämärissä.

Sanotaan, että mustarastaan laulu
kuulostaa huilunsoitolta.

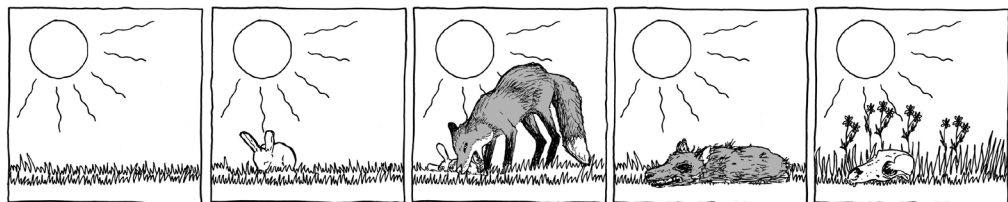

Puutarhan ravintoketju

Kaikki puutarhan kasvit ja eläimet ovat riippuvaisia toisistaan. Kasvit tarvitsevat maaperän ravintoa. Hyönteiset tarvitsevat kasveja saadakseen ravintoa niiden kukista. Samalla ne pölyttävät kasvit. Monet eläimet syövät kasveja ja toisia eläimiä pysyäkseen elossa. Esimerkiksi madot tarvitsevat sekä kasveja että eläimiä.

Kaikki ovat osa luonnon kiertokulkua, jota sanotaan **ravintoketjuksi**. Jos yksi laji puuttuu, toisten lajienkin on vaikeampi elää.

Kasveja kutsutaan **tuottajiksi**. Ne tuottavat ruokaa. Eläimet ovat **kuluttajia**, sillä ne syövät kasveja. Eläimiä, jotka syövät toisia eläimiä, kutsutaan **pedoiksi**. **Hajottajat** huolehtivat kuolleista kasveista ja eläimistä muuttamalla nämä mullaksi.

Tehtävä:

Kirjoita tai piirrä puutarhan joku toinen ravintoketju.

Tuottaja

Kuluttaja

Hajottaja